

S Z E M L E

NÉPSZÍNHÁZUNK ÚJ BEMUTATÓJA

Kevés mai életet tárgyaló színdarabbal rendelkezik drámairodalomunk és abból a kevésből, ami van, nem mindegyik sikerült formailag is. Nehéz színházaink repertoárját úgy összeállítani, hogy abban megfelelő arányban szerepeljen a ma problémáitkáját bemutató színdarab. Pedig ez igen fontos volna, mert ezeknek a daraboknak tömegeket irányító és nevelő hatása a legtöbb esetben jóval erősebb, közvetlenebb, mint a klaszszikus, vagy a polgári témakörű színdaraboké. Ezért vártuk különös érdeklődéssel Katajev Valentin, neves szovjetíró »Hajrá« című háromfelvonásos színművének bemutatóját a szubotícai Magyar Népszínházban. Ez a színpadi játék a Szovjet Unió első ötéves tervének éveiben játszódik le. Az ótani akkori viszonyok könnyen párhuzamosíthatók hazánk dolgozóinak mai gigantikus erőfeszítéseivel, ami még jobban erre a bemutatóra irányította figyelmünket.

Várakozásunkban nem csalódtunk. Az ural-vidéki építőtelepen lejátszódó események a mi dolgozóink érdeklődését teljesen lekötik, mert szinte sajátmagukat látják a színpadon. A mi munkásaink mai küzdelmét tükrözik vissza a betonkeverés világrekordját ostromló és szocializmust építő szovjet munkahősök küzdelmei. Úgy érezzük, hogy a cselekmény színhelye nem több ezer kilométerre van tőlünk, hogy a darab hősei nem más nyelven

beszélő népek fiai. A tőkés elnyomás olyan egyforma a világ minden táján és a dolgozó tömegek oly egyforma szenvedéseit is váltotta ki. Most a felszabadult népek erőfeszítései, problémái és örömei is annyira azonosak, hogy ezt az előadást nézve lelkünkben eltűnik az a nagy földrajzi távolság, amely bennünket elválaszt a cselekmény színhelyétől, ide hozza azt a mi vidékünkre és talán csak a darabban szereplők idegenhangzású nevei emlékeztetnek, hogy a színdarabot másfél évtized előtt másik dolgozó népfia alkotta.

A Magyar Népszínház színészei ezzel az előadással ismét bizonysgot tettek fejlődésképeségükről, amit már különben annyiszor megállapítottunk róluk. Mind kompaktabb az együttes, látszik az igyekvés, szorgalom és megvan minden remény, hogy kitűnő, komoly egybehangolt munkaközösséggé fejlődik. Nincsenek a kisebb szereplőket elnyomó és lefojtó sztárok, meg van adva minden színész számára az előrehaladás, a fejlődés lehetősége, egy-egy megfelelő szerepben van kitűnés.

A darab központjában Marguliesz mérnök szeméye áll, aki az új szocialista értelmiség képviselője. Öntudatos, politikailag érett, jó szakember, aki fáradhatatlanul dolgozik a terv megvalósításán és biztos kézzel irányítja a telepen folyó munkálatokat. A jelentkező problémákat bátran és határozottan oldja meg, további kedvet, kitartást öntve munkatársai-
ba, Sovényi Károly: látsza. tehetségesen

ezt a szimpatikus szerepet. Érezni, hogy szívügye ez az alakítás, nem esik nehezére érzékeltetni ezt a típust. Ahogy fáradtan leveszi szemüvegét, megtörli, szeméit egy kicsit megpihenteti, érezzük, hogy mennyi munkát fáradtságot, idegtépő gondot takar ez a mozdulat. Érezzük, hogy Marguliesz mérnök részéről mennyi munka, előkészítés előzi meg azt a pillanatot, amikor szabadjára engedheti a rekordra törő lelkes munkás-dandárjait.

Kitűnően játszottak Garay Béla, Balázs István és Godányi Zoltán, Balázs meggyőző erővel játszották az egyik munkás-dandár vezetőjét, aki az új dolgozó megszemélyesítője, akinek már vérévé vált a munka. Munkatársai megbecsülik, szeretik és számukra a munkában követendő példa. Nagy jelenetében, amikor tévedésben Marguliesz mérnökkel konfliktusba kerül, drámai és példálózó szöveg, hogy a kis epizodszerepből mi hozható ki, ha lekiismeretes, eredményt felmutató akaró színész kezébe kerül. Garay Béla a rozindulatú, régi időktől örökölt mérnök-szakember szerepében lép fel, aki minden cselekedetével akadályozza az új világ kialakulását, Garay hibátlanul játsza szerepét, ahogy tőle ezt már el is várjuk és meg is szoktuk. Godányi kitűnően személyesít meg egy a telepre vetődött züllött kulákivadékot.

A humort Sántha Sándor és Pataki László képviselik sok derűs percet szerezve a hallgatóságnak két szovjet-újságíró szerepében. Mosolyt varázsolnak az arcára még a legmorozsabb nézőnek is. Sántha a humorban egész a burleszkig merészkedik, Pataki, aki a darabot is rendezte, mértéktartóbb, szelídebb eszközökkel mosolyogtat és nevetet.

Remete Károlynak nem sikerült, már az író által is szintelenül megrajzolt mérnök szerepét életerésebbé tenni. Úgy érezzük, hogy a munka lábában élő telepen nincs megelőző beosztása és ott sétál lagymatagon a két teli kézzel dolgozó fizikai és értelmiségi munkások között. Nem is csoda, hogy Káva otthagya, elutazik, kifó-

gásul hivatkozva a klímára, porra és minden máségyébre.

Jó alakítást adnak Fekete Sándor, Szabó István, Gyapjas István és Gyapjas János.

A darab hibájául kell felrónunk, hogy cselekménye nem folyamatos, állandóan részekre szakad, veszté lendületéből. Mozaikszerű, sok minden van benne, de ötletszerűen összehordva, hálmozva. A végén, mikor a darab már tulajdonképpen befejeződött, egy kis hepp'endes szerelmi jelenet következik. Úgy érezzük, hogy az író csak úgy utólagosan odaragasztotta, mintha a darab megírása után azt elolvastva úgy találta volna, hogy a darabban a munka láza elnyomta a szerelem látát. Pedig abból is kellene egy kicsi, erre hát hozzáírta még a kis zárójelenetet. Hasonló Korneev mérnök szerepe is. Általában a darabban sok típus elevenedik meg, de a központi cselekmény nem fűzi logikailag és érzelmileg eléggé egybe.

A színén sokszor megjelenő statisztéria sokat és jelentősen lendítette volna a darabon, egy-egy megtorpanó pillanatban kitölthették volna a hézagot, de ezt csak részben sikerült elérniük. Erzett ruhákon a frissen mosott munkás-kombinezonok szaga, sokszor inkább egy kiránduló csoportra hasonlítottak, mint a betonkeverés viágrekordjáért megfeszülő, izzadó munkásbr'gádra. Igaz, hogy maradéktalan hatást kiváltó, teljes művészi igényeket kielégítő statisztériával még lényegesen nagyobb és jelentősebb színpadokon is elég ritkán találkozunk.

Mindent egybevetve a darab pozitív hatása eltörpíti a kisebb hibákat és bizonyára az idény egyik leglátogatottabb színdarabja lesz. A darabot meg kell néznie minél több magyar dolgozónak. Akinek csak módjában áll, használja ki a lehetőséget és tanuljon. Okuljon, nevéssen és örüljön Katajev színjátékán. Tekintet nélkül az esetleges magasabb vendégzereplési kiadásokra, minél több olyan helyre kell kivinni a darabot, ahol tömegesebben élnek és dolgoznak magyar munkások.

Ezekre a vidéki kiszállításokra annál is inkább szükség van, mert színházunk csak akkor felelhet meg feladatának, ha minél többet játszik székhelyén kívül, azokban a helységekben, ahol a magyarság él, ahol a magyar munkás építi a dolgozók jobb világát. Ehhez több színészre, csaknem két társulatra, megfelelő szállító eszközök beszerzésére volna szükség, de hisszük, hogy ennek is hamarosan megjön az ideje. Ezek a gyakoribb vidéki kiszállítások fognak lendületet adni a szépen terebélyesedő műkedvelő színjátszásunknak is. Így majd azzá válhat színházunk, amit tőle várunk, így tehet majd a legtöbbet dolgozóink kulturális nivójának és politikai öntudatának emelése érdekében.

Kun Szabó György

»KNJIZEVNE NOVINE« ÖT SZÁMA

A február közepén jelentkezett »Knjizevne Novine« (Irodalmi Újság) egy ezideig — nálunk — szokatlan irodalmi hanggal gazdagította társadalmunkat, hazánk dolgozó népeit. Írók és művészek mindaddig inkább az irodalmi és művészeti folyóiratok hasábjain mutatták be alkotásaikat, beszélgettek problémáikról. Ez a tény is hozzájárult ahhoz, hogy egyrészt nem váltak könnyen hozzáférhetőkké a szélesebb néprétegek számára, másrészt önmaguk is távolabb kerültek a dolgozó tömegek millióitól — szinte hozzájárultak a hirhedt »elefántcsonttorony« felépítéséhez.

A »Knjizevne Novine« azt az igazságot bizonyítja, hogy az író és művész eleven része az egésznek; hivatott kritikusa — ahogy minden más dolgozó — a társadalmi és politikai jelenségeknek és az irodalmi, vagy művészeti tevékenység nem jelent valami elvont, a tömegek életétől »független« alkotómunkát. A polgári társadalomnak ez a jelszava megdőlt ugyan, mégis szükség van egy olyan konkrét irodalmi jelentkezési formára, amely a széles tö-

megek elé viszi mindazt, amit elértek, megtanultak és hirdetnek az irodalom és művészet munkásai. Ezt a feladatot vállalta a »Knjizevne Novine«, a Jugoszláviai Írószövetség hetilapja.

»A jugoszláviai író a népével nőtt fel. — írja a lap szerkesztője, a nálunk is jól ismert Popovics Jovan. — Nagy felelősséggel tartozik népének és oly tekintéllyel bír, amely felelősségével együtt, egyre nő... Ha valóban író, akkor egyben lelki meghatalmazottja népének, amely tőle vár jelzést és távlatot. Fontos a mi népi írónk szava. Népünk hallani akarja, mit mond írója azokról a kérdésekről, amelyek népünket foglalkoztatják. Íróink véleményét hallani akarja népállamunk, népi szervezeteink, — bírálatát, tanácsát és tevékeny közreműködését követelik a kultúrpolitika minden területén. Ezért a mi igazi népi írónk népünk nevében beszélnek, szavuk messzire hallik, hazánk határain túlra is, — hazánk pedig területénél jóval nagyobb...«

A »Knjizevne Novine« eddig megjelent öt: számában legismertebb élő írónk — szerbek, horvátok, szlovének, csera-gorajak, bosnyákok, magyarok — jelentkeztek írásaikkal, tanulmányaikkal, bírálataikkal. *Andrics Ivo, Krljesa Mjroszlav, Bogdanovics Milan, Bevk France, Zogovics Radovan, Gligorics Veljkor, Finci Eli, Francicsevic Marin, Minderovics Csedomir, Dedijer Szevan* és mások mellett, örömmel találkoztunk Sinkó Ervin kitűnő írásával. A »Knjizevne Novine« írógárdája egyet jelent Jugoszlávia írógárdájával, végső fokon: egész népével.

Érdemes nagy vonásokban ismertetni: mivel foglalkoznak a »Knjizevne Novine« írói, a lelkek — jugoszláv — mérnökei. *Andrics Ivo* beszámol az erbeidzsáni utazásáról; *Bogdanovics Milan* *Eise Triolet* Jugoszláviáról megjelent könyvét ismerteti, a mélyenjáró kritikus élesen igazságos hangján; *Finci Eli* a múlt évi Nobel-díjas *Andrée Gide*